www.svoboda-news.com

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXXI. — Число 265. — Джерзи Сіті, Н. Дж., второк, 13. падолиста, 1923.

VOL. XXXI. — No. 265. — Jersey City, N. J., Tuesday, November 13, 1923. — THREE CENTS

АМЕРИКА НЕ БУДЕ ВЖИВАТИ НАТИСКУ НА ФРАНЦІЮ

ВАШІНҐТОН, 10. падолиста. — Американські урядники заперечують чутки, що буцімто уряд Злучених Держав збирається робити на Францію натиск, щоби примусити її згодитися на американські умови щодо економічної межинародної конференції. Америка мала робити сі заходи в той спосіб, що мала жадати від Франції скорого сплачування воєнних довгів.

ВИЛСОН НАЗИВАЄ АМЕРИКАНСЬКУ ПОЛІТИКУ БЕЗЧЕСНОЮ ТА БОЯЗЛИВОЮ

ВАШІНҐТОН, 10. падолиста. — Калишній президент Вилсон виголосив з приводу Дня Завішення Оружа промову, в якій пятнував американську політику відрубности як вчинок безчесний та гідний страхополохів. Казав він, що Америка виграла війну, а відтак лишила держави світа на пропавше. Він остро критикував Францію та Італію за те, що вони зробили з версайського договору свисток паперу.

Його промова була виголошена до радіо (бездротного телефону) та слухали її міліони людий.

ПЕРЕСЛУХАННЯ В СПРАВІ ПРИНЯТТЯ ГЕН. ГАЛЄРА В БОСТОНІ

БОСТОН, 9. падолиста. — Перед міським мейором Герлі зявилася українська делеґація та предложила свої протести проти офіціяльного приняття містом польського генерала Галера.

Іменем делеґації промовляв наперед о. Пелехович, котрий протестував проти приняття Галера яко американський горожанин на тій основі, що генерал Галлер під покришкою оборони Польщі перед большевиками ломив самостійну українську державу миролюбивого українського народа. Бесідник представляв дикий спосіб боротьби Галерівської армії.

Після нього промовляла панна Ірина Пелеховичівна іменем місцевого жіночого сестрацтва, відтак Микола Дависькиба, одітий в уніформ американського жовніра, з медалю на грудях, говорив про страшні жорстокости Галерчиків. Зі слів мейора видно було відразу, що він, запросивши раз Галера, не хоче відкликати свого запрошення.

Виступали опісля представники литовської та жидівської організації. Від імени Поляків виступав місцевий ксьондз.

Остаточно мейор рішився не зміняти свого становища супроти Галера.

ЗА СВІТОВИМ СУДОМ

ВАШІНҐТОН, 10. падолиста. — Комісія для межинародної справедливости при Федеральній Раді Церков, що обєднує всі американські протестантські церкви, видала з приводу Дня Завішення Оружа заклик за приступленнєм Злучених Держав до межинародного суду при Лізі Народів.

Того самого дня появилися подібні заклики зі сторони ріжних купецьких організацій.

СТАН ІМІҐРАЦІЙНОЇ КВОТИ

ВАШІНҐТОН, 10. падолиста. — Після обчислень іміґраційних урядників, іміґраційна квота Бельгії та Швайцарії за сей рік уже вичерпані. Другі краї вже дуже близькі до вичерпання своїх іміґраційних квот, тоді як Польщі та Франції до сього ще дуже далеко.

ПРОЕКТ НОВИХ ПОДАТКІВ НА КОПАЛНІ ТВЕРДОГО ВУГЛЯ

ВАШІНҐТОН, 10. падолиста. — Федеральна вуглева комісія предложила президентови Кулиджови висліди своїх розслідів над добуванням, торговлею та вживанням вугля, та пробила в своїм звіті ряд предложень щодо вуглевої справи.

Межи иншим комісія радить завести таке оподатковання властителів копалень твердого вугля, щоби кожда копальня платила урядови тим більше податку, чим краще вона має положенне.

ЗА ЗМЕНЧЕННЄМ ПОДАТКІВ

ВАШІНҐТОН, 11. падолиста. — Секретар (міністер) скарбу Мелон заявив, що він внесе на найблизчій сесії конгресу проект зменчення податків о 323 міліони долярів. Зменчити малиби податки доходові від найвизчих приходів.

КЛЕНСЬКІ ПАРАДИ НЕ МАЛИ ДОСПІХУ

ФОРТ ВЕЙН, Індіяна, 10. падолиста. — Велика демонстрація Ку-Клакс-Клена, яка після замірів оранжерів мала показати силу сеї організації та стягнути 100,000 Клансменів, скінчилися тим, що в поході взяло участь всего 5,000 людий.

СУД НАД КЛЕНСЬКИМ УБИЙСТВОМ

АТЛЕНТА, Джорджія, 10. падолиста. — Стейтовий суд визначив день 12. грудня на речинець розправи проти Филипа Факса, одного з головних видавців кленських видавництв, котрий вбив адвоката Клена Коберна.

СЕНАТОР НАЗИВАЄ КЛЕН ЗРАДНИЦЬКОЮ ОРГАНІЗАЦІЄЮ

БОСТОН, 11. падолиста. — Сенатор Андервуд виголосив тут промову, в котрій пятнував членів Ку-Клакс-Клена яко людий, що збираються знищити американську конституцію.

Він вважає робленє релігійних та расових ріжниць ударом для горожанських вольностий, заґарантованих американською конституцією.

ОРГАНІЗУЮТЬ ТОВАРИСТВО ДЛЯ ПОБОРЮВАННЯ КУ-КЛАКС-КЛЕНА

ВАШІНҐТОН, 11. падолиста. — Уряд приняв інкорпорацію Національного Товариства Чуйности (Нешенел Виджілянс Асосіейшен), котре має ціль поборювати Ку-Клакс-Клен та того рода тайні організації.

Межи основателями є ціли ряд визначних людий.

НЕБУВАЛИЙ ЛЕТНИЧИЙ ВИПАДОК.

НЮ ЙОРК, 10. падолиста. — На військовім летничім полі коло Гарден Ситі, на Лонґ Айленд, погиб від невиданого досі случаю простий жовнір американської армії А. Расмусен. Належав до компанії 200 жовнірів, що мали удержувати за шнури військовий летничий бальон при його пробнім злеті. Коли командант відділу видав приказ пустити шнури, Расмусен був так захоплений летом бальона, що він забув пустити ркуи. В одну мить бальон підлетів в гору з жовніром, завислим на линві яких 15 стіп під бальоном. Офіцири в бальоні старалися накермувати бальон на землю, а заки мсе їм удалося, жовнір не видержав: його руки пустили, як він був уже всего яких 50 стіп над землею, і він впав та забився на місци.

НАЙДОКЛАДНІЙШИЙ ГОДИННИК В АМЕРИЦІ.

Заряд Школи Кейза для Практичних Наук в Клівленді, Огайо, каже, що школа ся має найдокладнійший годинник на всему світі. Сей годдинник за три роки спізнився всего на 1 секунду. Годдинник так делікатний, що його треба держати в комнаті, в якій ані температура (тепрлота), ані натиск воздуха не змінюється.

ПРОГИБІЦІЙНІ АГЕНТИ ЗНОВА ЗАХОПИЛИ БРОВАРІ

Федеральні прогибіційні агенти затопили в суботу в Філядельфії нових шість броварів. Зроблено се мимо сього, що Федеральний суд лишень пару днів тому заборонив федеральним прогибіційним агентам конфіскувати броварі та броварні урядження.

ПОСОЛ ЛУЦКЕВИЧ ІДЕ НА УКРАЇНУ.

Посол Марко Луцкевич з Волині обїхав Німеччину, Австрію і Чехію, а тепер виїзджає на Велику Україну.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

—o—

Дня 8. падолиста сього року коло 5 години сполудня помер в Монсені, в сейті Пенсилвенії, член Українського Народного Союза Тимко Солян.

Як доносить пр. Григорий Лазар, секретар Відділу 338. У. Н. Союза, покійник працював при зелізничих машинах за брейкмана. Траґічного дня зголосився він до роботи коло години 2. мінут 50. В пять мінут пізнійше він уже був без ніг та без руки, невилічимо покалічений, ждав неминучої смерти. Причиною його смерти був випадок на зелізниці: машина вискочила зі шин та притискаючи Соляна до стовпа, обірвала йому обі ноги та одну руку. Серед страшних мук прожив він ще до 5. години.

Бл. п. Тимко Солян походив зі села Середного, ліського повіту, в Галичині. До Українського Народного Союза вступив дня 30. падолиста 1912. року. Помираючи оставив жінку та 5 сиріт.

Земля Йому пером!

НІХТО НЕ ЗНАЄ ГОДИНИ СМЕРТИ АБО НЕЩАСТЯ СВОГО. ОБЕЗПЕЧІТЬ СЕБЕ І СВОЮ РОДИНУ В У. Н. СОЮЗІ СЕЙЧАС.

ВРАЖІННЯ ОЧЕВИДЦЯ З ЗЕМЛЕТРУСУ В ЯПОНІЇ

Понайбільше вісти подавані часописами, про недавній землетрус у Японії не були безпосередні, і тому часто перебільшені. "Прес Есошіейшен" подає враження очевидця землетрусу в Японії, майора Бреклея, англійського офіцира, приділеного до японської летунської служби. Піднас землетрусу був Бреклей в Токіо.

Саме розмовляв у своїм бюрі з кількома японськими офіцирами, кя почулися перші стрясення землі. Берклей з офіцирами вибіг на двір, де були безпечніші. Відсіля могли бачити страшне знищення, заподіяне землетрусом. Виглядало то, начеб якийсь невидимий великан могучим пястуком порозкидав усі більші будинки, а менші, гарненькі мешкальні домики наче знищали в безодню. Пил із розвалених будинків збився в густу масу, місто зникло наче за стіною диму. Крізь цю стіну пробивалася час до часу полумінь, освічуючи все грізним світом. Ми робили, що в наших силах, щоби помогти нашим найблищим, та небаром годі було й думати, ще трохи стратили ми притомність. Сотки, ба тисячі людей приголошених і вбитих лежало по вулицях, богато людей гнали вулицями наче горіючі смоло-окопи, й згоряли на наших очах на попіл. У цих що вратувалися з першого землетрусу, було лише одно бажання: втечи кудись за всяку ціну. Це бажання доводило людей до божевілля.

І для нас положення робилося невиносиме. Тому ми рішилися тікати в напрямі Йокогами. Бо ми й недогадувалися, які спустошення заподіяв там землетрус. Коли ми, а з нами сотки инших людей, були на дорозі до Йокогами, вибухли нафтові збірники, яких там богато. Ми кілька разів мусіли завертати назад із дороги, щоби не захопила нас горіюча нафта, що текла проти нас із горбів. Йокогаму навістило трясення ще гірше ніж Токіо. Однак поміч була тут лепше зорганізована. Жертви катастрофи могли ратуватися на кораблі. Кораблі "Емпрес оф Австралія" й "Пенджоля" переповнені втікачами всіх рас. Шестого дня нашого побуту в Йокогамі, прибули перші кораблі з харчами. Японське населення піддалося долі з подиву гідним спокоєм.

ЛЯХИ 17 РАЗІВ ЗАБОРОНЯЮТЬ ОДНУ БІЛОРУСЬКУ ГАЗЕТУ.

З Вильни повідомляють, що ляцькі окупанти заборонили там 17 разів білоруську газету „Наш Сцяг".

Видно, що міліони ляцьких марок завернули їм голови і вони тепер до усього беруться з великими числами.

СТАВАЙТЕ В РЯДИ

Найбільшої й найсолиднійшої своєрідної безпартійної, асекураційно-запомогової організації

УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА

В ЖОВТНИ, ПАДОЛИСТІ і ГРУДНИ

ПРИЙМАЄСЯ

БЕЗ ВСТУПНОЇ ОПЛАТИ

СТАРШИХ І ДІТЕЙ.

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ

ОБЕЗПЕЧУЄ

на случай смерти, каліцтва або невилічимої слабости.

Не опускайте нагоди. Не опускайте нагоди.

СТАВАЙТЕ В РЯДИ У. Н. СОЮЗА СЕЙЧАС.

НІМЕЦЬКИЙ ПРЕСТОЛОНАСЛІДНИК ВЕРНУВСЯ ДО НІМЕЧЧИНИ. — АЛІЯНТИ НЕ РІШЕНІ, ЩО З НИМ ЗРОБИТИ

ГАНОВЕР, Німеччина, 11. падолиста. — Вчера рано приїхав сюди автомобілем із свого вигнання на острові Вірінґен, в Голяндії, бувший німецький престолонаслідник Фрідріх Вільгельм Гогенцоллерн.

Коли він сюди приїхав, заявив звітникам газет, котрі його окружили, таке:

— Я не уділяв і не уділю нікому жадної розмови. Скажіть лише, що я вельми радий, що вернувся до рідного краю, де я житиму яко приватний горожанин на своїй фармі в Ельс у Шлеску."

Він тут був гостем у полевого маршала Гінденбурга. У нього був кілька годин.

Відтак виїхав далі автомобілем разом з Гінденбургом і своїм адютантом майором фон Гільднером до Гільдесгайм.

Там переночував він першу ніч в Німеччині у одного місцевого шляхтича, свого приятеля. Нині держав там навіть дитину до хресту.

Його жінка виїхала разом з ним, але, не зупиняючись, прибула скорше домів разом з дітьми. Відтам зателеґрафувала вона чоловікови, що там жде на нього ціла хмара часописних звітників. Щоб від них охоронитись він припізнив свій виїзд й імовірно приїде до Ельс аж нині вночі. Дороги за останні роки зіпсулись і тому їзда автомобілем в Німеччині тепер тяжка, але він мусить їхати автомобілем, бо так умовився з німецьким правительством.

НАСЕЛЕННЄ ГРОМАДИ ЕЛЬС ВИЖИДАЄ З ПАРАДОЮ ПОВОРОТУ ФРІДРІХА ВІЛЬГЕЛЬМА

ЕЛЬС, Горішній Шлеск, 11. падолиста. — Велика громада тутешнього населення вижидала нині в святочних одягах приїзду бувшого німецького престолонаслідника Фрідріха Вільгельма, котрий мав нині вернутись у 5-ті роковини „перемиря", по 5 літах вигнання в Голяндії.

Населенне вижидало його приїзду до пізного вечера, а коли він не приїхав і не було вістки, коли приїде, воно стало розходитись домів.

В старому середньовічному замку була тільки жінка престолонаслідника і діти.

В місточку прикрашено улиці прапорами на привітанне Фрідріха Вільгельма.

ШТРЕЗЕМАН НЕ БОЇТЬСЯ ПОВОРОТУ ФРІДРІХА ВІЛЬГЕЛЬМА

БЕРЛІН, 11. падолиста. — Німецький канцлер др. Ґустав Штреземан заявив, що коли він обняв уряд, то перше письмо, яке йому передано, були документи з прошенням о дозвіл бувшому німецькому престолонаслідникови Фрідрихови Вільгельмови вернутись домів. Він, казав, доразу заявився за признанням йому дозволу.

Далі заявив він, що Німеччина не боїться повороту Гогенцоллернів до краю. Республика, казав він, повинна бути доволі сильна, аби присутність королівського дому не була для неї небезпечна.

КАЖУТЬ, ЩО ФРІДРІХ ВІЛЬГЕЛЬМ ПРИРІК НЕ МІШАТИСЬ ДО ПОЛІТИКИ

БЕРЛІН, 11. падолиста. — В німецьких урядових кругах заявляють, що справа повороту німецького престолонаслідника до Німеччини на не алянтів.

Німецькі урядовці запевняють, що Фрідріх Вільгельм дав німецькому правительству заяву і запевненнє, що не буде мішатись до державних політичних справ.

АЛІЯНТИ НЕ РІШЕНІ ПРО СПРАВУ ПОВОРОТУ ФРІДРІХА ВІЛЬГЕЛЬМА

ПАРИЖ, 11. падолиста. — В тутешніх поінформованих кругах кажуть, що алянтська „конференція амбасадорів" збереться у второк спеціяльно для обговорення справи повороту німецького престолонаслідника до рідного краю.

Одначе вже згори заповідають, що годі вижидати зі сторони тої „конференції" якогонебудь означеного рішення, бо алянти як видно з останніх розмов між ними про се питанне, не погоджуються, що власне постановити про поворот Фрідріха Вільгельма. Кажуть, що їзда незгоди „конференція" може покине сю справу.

АНГЛІЯ НЕВДОВОЛЕНА З ПОВОРОТУ ФРІДРІХА ВІЛЬГЕЛЬМА

ЛОНДОН, 11. падолиста. — Кажуть, що англійське правительство не вдоволене з повороту бувшого німецького престолонаслідника Фрідріха Вільгельма до Німеччини.

Англійці бояться, що тепер скріпиться монархістичний рух в Німеччині і може зосередитись біля особи Фрідріха Вільгельма.

Англійці були-б за домаганнем, щоб Німеччина прогнала Фрідріха Вільгельма заграницю і хотіла-б до такої акції спонукати усіх алянтів, але вже тепер сумніваються, чи се вдасться. Длятого вони імовірно підносить свої пляни тільки для збагнення плянів Франції.

АРЕШТОВАННЄ ЗАГОВІРНИКІВ ПРОТИ УГОРСЬКОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА

БУДАПЕШТ, столиця Угорщини, 9. падолиста. — Тут арештовано Американця Бобулу, котрий плянував разом з угорським послом Уланой повалення теперішнього угорського правительства.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1914, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy
One year ..... $ 7.00
Six months ..... $ 3.75
Three months ..... $ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.
One year $10.00
Six months ..... $ 5.00
Three months ..... $ 2.75

ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.
На рік ..... $ 7.00
На пів року ..... $ 3.75
На три місяці ..... $ 2.00
В Джерзи Сити і заграницею.
На рік $10.00
На пів року ..... $ 5.00
На три місяці $2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

„ЯКА КРАСА—ВІДРОДЖЕННЄ НАРОДУ!"

ПЕРШІ ВРАЖІННЯ З ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ.

Відколи я приїхав до Чехословаччини, а цьому вже буде понад два тижні, цей вірш Олеся — „Яка краса — відродженне народу!" — переслідує мене на кождім кроці. Особливо по картинах німецької руїни й розрухи, на які я надивився протягом останнього часу, контраст тутешньої дійсности здається величезним.

Чехословаччині твориться УКРАЇНСЬКА культурна й національна праця незвичайної ваги. Та про це ще буде час поговорити. Перше, що приковує до себе погляд і думку нового спостерігача, навіть українського, — це все-таки ЧИСТО-ЧЕСЬКА творча й будівнича робота, яка тут кипить з нечуваною інтенсивністю.

Досі я бачив лише невеличку частину Чехословаччини — її столицю Прагу, де-які близчі околиці й невеличке купелеве місто Подєбради. Для вичерпуючих висновків цього занадто мало, та перші враження не потрібують бути вичерпуючими. Аби вони були яскраві й свіжі!

Під цим оглядом сама тільки Прага дає аж занадто багато. Вже один її зовнішній вигляд з його численними контрастами чого вартий! Прага в туманний, похмурий день; — та сама Прага під проміннями осіннього сонця; Прага правобережна — й Прага лівобережна з величавим Градом на крутій горі; Прага модерна з її каменицями-насарнями — й Прага стара з її заплутаними вуличками, арками, костелами та середновічними будинками... Хто має час і зрозуміннє, той знайде тут на тижні й місяці, чим захоплюватись і милуватись.

Мені особисто Прага де-в-чім нагадала наш Київ. Що правда, далеко празькій Влтаві до київського Дніпра, й золотоверхі київські монастирі, собори й церкви по мальовничости далеко залишають позад себе празькі костели. Але Градчани на високім березі Влтави зовсім нагадують київський Печерськ на високім березі Дніпра. Ті самі крутобокі схили, порості деревами та кущами, ті самі архитектурні дива на найвищих точках гори — тут храм св. Віта, там Печерська Лавра. Тут стиль готицький, а там — византійський, але це не заважає споминам про Київ, а тільки живійше їх будить.

Коли статика Праги дає стільки цікавого, то її динаміка просто захоплює. Розвал Австро-Угорської монархії застав Чехів готовими до державного істнування, але застав Прагу неготовою до ролі столиці. Як сказав мені один празький „патріот", закоханий у своє місто, австрійські цісарі дуже любили Прагу за її мальовничість, але грошей на її забудову не давали — саме для того, щоб не будити в Чехах „безмисленних мечтаній"...

Але що мусіло статись, те сталось — і Прага тепер горячково забудовується, брукується, фарбується, чиститься й миється. На кождім кроці лежать купи будівельного матеріялу, ростуть у небо високо рештовання, стукають молотки й лопати, торохтять вози з новим матеріялом, деренчать парові крани, гойдаються в „колисках" малярі... Це і є динаміка Праги, це її ритм, — не просто рився великого міста, а ритм відродження.

При довшім спостереженню цеї творчої праці, в око впадає одна її характеристична риса: її СПОКІЙНА САМОЗРОЗУМІЛІСТЬ. Люде працюють напружено, докладаючи всіх сил, але в їх руках не помітно ніякої нервовости. Так працюють люде, свідомі своєї перемоги й свого права, спокійні за свій завтрішній день. І сторонній глядач, до неї праці непричетний, залюбки обминає всілякі будівельні перешкоди, не сердиться, коли дорогу йому перегороджує важкий віз з цеглою, не ремствує навіть тоді, коли його необережно хтось обляпає вапном чи фарбою. Мимоволі та спокійна самозрозумілість переконує і викликає почування пошани. Де-ж тут сердитись і нарікати на дрібні невигоди!

Президент чехословацької республики Масарик виголосив цими днями в Парижі промову, в якій, між иншим, сказав: „Треба вміти не тільки вмерти за рідний край але й жити для нього. Подвигу смерти батьківщина вимагає лише в виїмкових випадках, але ПОДВИГУ ПРАЦІ вона вимагає від нас повсякчасно, кождого дня й години. Працювати своїх вісім годин для батьківщини, день-у-день і рік-у-рік, це не меньший подвиг, ніж один раз умерти за батьківщину".

Декому ця фільософія може показатись занадто прозаїчною, навіть міщанською. Але-ж подвигами Жижки, Прокопа, Голого й графа турна як-раз цею „міщанською" фільософією Чехи підготовили себе до державного життя. Сліди цеї ФІЛЬОСОФІЇ ПРАЦІ помітно і в тім здоровім, спокійнім ритмі, що ним дише нинішня Прага. Кождий празький Чех працює для батьківщини своїх вісім годин, але працює інтенсивно й свідомо.

І з лісу рештовань, куп будівельного матеріялу та з спокійних рухів багатьох тисяч працовитих рук виростає відроджена Прага — столиця відродженої чеської держави.

Прага, 27. жовтня. **Радянин.**

ВИХОВУЙТЕ СВОЇХ ДІТЕЙ НА СПІВВЛАСНИКІВ НАЙБІЛЬШОЇ СВОЄ-РІДНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ—ЗАПИШІТЬ ЇХ ДО У. Н. СОЮЗА СЕЙЧАС.

МОЛОХ РЕАКЦІЇ.

Страшні звірства в Болгарії.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

—o—

Селянська часопись „Венков", орган чеського міністра-президента Швегли, подає низку відомостей про ті відносини, які настали в Болгарії під владою Цанкова. Ті відомости малюють нинішню Болгарію одним величезним казематом, в якім болгарський нарід стікає кровию з безлічі ран перед молохом реакції.

Ось де-які факти, що в світлі правди показують, як виглядає в Болгарії панування „демократії":

1. Посол **Т. Титоренов** з Біоградчичу та адвокат **Христо Каменов** були схоплені в своїх помешканнях і передані Враніелівцям, які по середновічних тортурах обох **розстріляли.**

2. Посол **Станко Частов** з Берегова був увязнений у своїм помешканню, його дружина в нього на очах була зганьблена жовнірами, потім його відведено до касарні, **прибито там до муру,** де він івмер. У тім самім Берегові увязнено було **300 селян,** яких по дорозі до Відинської тюрми урядові жовніри так били, що багато з них померло, не дійшовши до Відина.

3. У селі Макреш-Гульсько було увязнено **30 селян.** По дорозі до Александрова частину їх жовніри **забили,** а решта повернула додому, так тяжко зранена, як вертають з великої битви.

4. У селі Аккар-Відинсько було арештовано **40 селян;** поліція погнала їх до Відина, а на другий день **їх всіх знайшли на дорозі мертвими.** У селі Тополовцях **забито було 32 селян.** У тім самім селі **забито посла Семена Младенова,** хоч і приналежного до партії Цанкова, але запідозреного в тім, що переховував у себе одного з бувших міністрів кабінету Стамболіського.

5. У селі Крива Бара **застрілено 11 селян,** хоч вони здались і зложили зброю. Забито їх на розказ бувшого посла Ганчева, члена „Народної партії", заступленого в нинішнім кабінеті Цанкова.

6. Послови хліборобського союзу **Караджеву** з села Попинців була увязнена ціла родина. У вязниці з ним поступовано гірше, ніж з злодіями, а його **чотирохлітня дитина** так у вязниці й померла.

7. Смертю мученика був спроваджений на той світ хліборобський посол з Горішнього Червеня **Іван Парбанов.** Цього 60-літнього старця арештовано було за те, що його син стояв на чолі місцевого революційного комітету. За цей „злочин" посла Парванова ще з 5 иншими хліборобами вивезено було на майдан і тут його в страшний спосіб мучено: **відтято йому ніс, вуха, руки й ноги й кинуто** відрізані частини тіла псам. Ще по відрізаню членів труп старця виявляв ознаки життя, на що урядник, який доглядав за екзекуцією, копав його ногою, аби швидче помер. Жінки, що були при тім страшнім видовищу, зомліли. Пятьох селян, виведений на майдан разом з Парвановим, тут же на очах товпи **забито.**

8. У селі Громниці увязнено було 40 цілком невинних селян. Вояки вивели їх на майдан. Звязали їх ретязем і поставили в ряд, а відтак у них стріляли, стараючись одною кулею пробити яко-мога більше людей. **Недострілянних дорізано ножами.** Близько того місця, в селі Лесурі, забито **Тодора Георгієва** та **Бориса Георгова.**

9. У селі Видилиці запалено дім народного учителя Івана Драганова, а його 19-літнього сина забито.

10. У селі Стубелі арештовано **12 селян,** яких **скатовано на смерть.** У селі Припалжені **забито** батька й матір селянина Янаки Панова. У сусіднім селі Крапчені **застрілено** Чека Трифонова, 70-літнього старця, старосту Парванова й ще вісьмох инших місцевих селян. Їх хати, як і шопи зі збіжем, спалено до щенту.

11. У селі Калаграм, **засрілено** листоношу **Нашева,** господаря Іллю **Донова** й ще **30 инших рільників,** витягнених військом з їх домівок. У селі Донсумяяті **розстріляно** 4 рільників, а їх обійстя спалено.

12. Парох **Андрій Ігнатов,** що був провідником селянської спілки в селі Метковці, був схоплений у своїй домівці й виведений на майдан, де військо поставило шибеницю. Цілому міцевому обивательству було загадано прийти дивитись, як будуть вішати „мужицького попа". Тіло замученого пароха висіло на шибениці 4 дні.

Колиб ці всі жахливі факти не були надруковані в поважній чеській часописи й коли-б редакція тої часописи не брала за них повної відповідальности, то можна було-б подумати, що це все — витвір хоробливої фантазії або що тут оповідається про події з середніх віків. Але „Венков" ручиться за правдивість і повну автентичність усіх наведених тут фактів, запевняючи, що це лише **малий куточок** страшної болгарської дійсности.

Прага, 26. жовтня.

Мартин Гак.

ДР. МИШУГА ВЕРНУВСЯ З ЕВРОПИ.

В пятницю, дня 9. с. м., приїхав з Европи до Ню Йорку, кораблем компанії Кунард-Лайн „Аквітанія", др. Лука Мишуга. Як довідуємось, др. Мишуга прибув до Америки на короткий побут з цілию поінформовання американських Українців про положенне в старому краю та про відносини серед політичної і військової еміграції в Европі.

Д-рови Мишузі удалося з великим трудом бути в Галичині, куди він старався всіми силами дістатись, щоби власними очима приглянутись нашому житю у Львові і на провінції. В рідному краю перебув др. Мишуга два тижні. Ляцька поліція робила за ним раз-враз пошукування, але др. Мишузі удалось таки щавливо переїхати границю і в той спосіб уникнути ляцької тюрми. Тому що не вдалось ляцькій жандармерії зловити самого д-ра Мишугу, мститься вона тепер на його рідні у Витвкі Новому, накладаючи на неї щораз то нові кари за те, що не зголосила „госьця" на постерунку жандармерії, коли той мав бути у Витвкі.

Др. Мишуга, який виконуючи обовязки Представника Галицького Уряду в Америці, обїздив був під весну с. р. в цілях агітаційних тутешні наші громади, як відомо, на одній з тих поїздок дуже тяжко з переступди і перетоми захорів і мусів віддатись довгому леченню. До здоровля одначе ще не вернув і буде мусіти знову вертатись до Европи і продовжувати лічення. З причини недуги не буде йому можливо виступати на масових мітингах. У своїй акції ограничиться покищо до звітів перед управами наших головних організацій і тих місцевих організацій, які находяться по більших центрах.

Вже з перших слів, якими ми обмінялися з д-ром Мишугою при першій стрічі, виходить, що той хаос, який обхопив був наш старий край по вирішенню нашої справи дня 14. марта с. р. минає для нас щасливо. В краю і на еміграції зачинається нова консолідація; переводиться строга ревізія дотеперішних метод боротьби і твориться один спільний, революційний, протипольський фронт з одним центром і одною політичною лінією.

Може декому здаватись, каже др. Мишуга, що так важна акція як консолідація революційних течій поступає з огляду на вагу самої справи трохи пливо. На ділі так воно не є. Треба мати на увазі, що ціла та акція зведена в старому краю до підполя та ведеться людьми, які мусять бути приготовані на се, що кождої хвилі можуть бути за участь в тій роботі позбавлені хліба, кинені в тюрму, або що жде їх ще щось гірше. Знову ті революційні елементи, які працюють в тому напрямі закордоном, живуть тепер серед незвичайно важких матеріяльних умовин, не маючи прямо можности прожитку.

Др. Мишуга приїхав підперти допомогову акцію американських Українців в першу чергу революційної боротьби за визволенне українських земель зпід польщі. Думаємо, що з його приїздом вияснються остаточно справа революційної боротьби в старому краю, а властиво не так боротьби, як авторитетного революційного центра, революційних фондів і т. п. У нас в Америці натворилось за послідний час повно ріжного рода „революційних" комітетів, які Бог знає з якого поручення, збирають ріжного рода революційні фонди і Бог знає, куди їх посилають. Тому лихови треба рішучо покласти конець, бо така робота загальній справі не помагає, а тільки шкодить. Є тільки оден революційний центр в старому краю і йому треба підпорядкуватись і тут в Америці.

Др. Мишуга буде працювати в найтіснійшім контакті з Обєднанням Українських Організацій в Америці та делегатом військової організації.

ДОПИСІ

ШИКАГО, ІЛЛ.

Поклик до Українців зі Старого Самбора і околиці.

Родимці! Як Вам відомо страшна пожежа дня 17. жовтня 1923 знищила 68 домів в Старім Самборі, між ними 34 домів Українців-господарів, котрі нині не мають ні даха над головою ні що одітись ані чим прокормитись. За для того, що огень випав серед ночи, підчас найбільшого вітру перед котрим був ратунок неможливий, сподівались отта страшна катастрофа.

Як я виїзджав до Америки громада нещасливих просила мене о ратунок від Вас. Зима близька проте не дайте нещасливому народови замнути. Жиди з Ню Йорку вже третого дня по нещастю висилали телеграфічно $150.00.

Всякі жертви прошу слати до Michael Sawaryn, 28 Pulaski St., Middle Village, Brooklyn, N. Y., або до Peter Shemerdiak, 701 W. 120 St., Chicago, Ill., або прямо до Старого Самбора.

—o—

ДЕТРОИТ, МИШ.

В справі українського банку.

Наша іміграція організується в товариствах, брацтвах, сотнях, клюбах народних домах і т. д. Це все дуже важне, але на тім не кінець. Українські робітники держать свої ощадности по всіляких чужинецьких банках, а ще й досі не спромоглися на свій власний.

Чужі люди, а нераз навіть наші вороги, користають із тих наших накладених гроший, забачуються самі і дають на такі цілі, які є нам противні. Ми дістаємо тільки невеликий процент від своїх ощадностий, а для української справи нема з того ніякої хісна. Приходиться тяжко зібрати малими лептами якунебудь сотку чи дві на найважнїщі цілі. Колиб ми мали свій власний український банк, тоді моглибисьмо із зисків дати кождого року чималу суму на наші національні справи. Колиб десь у східних стейтах вибрати відповідне місце і відповідних людий, тоді можна би легко розпродати відповідну скількість шерів і заснувати свій перший український національний банк.

Всі другі народности, які прийшли до Америки, мають вже, свої національні банки, тільки Українці не спромоглися ще на це. Маємо вже по ріжних місцевостях будівельно-пожичкові товариства, але ще бракує нам банку. Я думаю, що такий банк можна би і треба би створити на нашій іміграції.

Володимир О.

ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ ЩО

Совітський уряд українізує Україну в той спосіб, що заборонив спроваджувати українські книжки та неповажне вертатися українським учителям з заграниці, котрі це суть комуністами? Чи Ви знаєте, що тютюн який є в турецьких цигарках Мюред є 100% чисто турецький і є найдорощий та найлїпший тютюн який росте на сході?

ЗРІСТ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ СИЛИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА

Український Народний Союз показав за послідний місяць жовтень цілий ряд гарних доспіхів.

Він виплатив за сей місяць близько 11 тисяч долярів членам та їх вдовам і сиротам.

Він збільшив свій маєток о 13 тисяч долярів з верхом та дійшов до поважної суми близько 962 тисяч долярів.

Наконець він виказав також гарний зріст в числі членів. За жовтень приступило до Українського Народного Союза 240 повнолітних нових членів та 168 дітий. Разом армія Українського Народного Союза зросла за сей один місяць о 408 членів.

Нема що й казати, що се є гарний приріст та що він показує на дозрілість членів Українського Народного Союза, як сих нових членів зорганізували. За те й належиться їм справдішне признання.

Однак, як кождий, що хоче поступати вперед, так і члени Українського Народного Союза не повинні сказати собі, що їм сих 408 членів досить. Нам, членам Українського Народного Союза, треба гямити, що се лишень перший місяць нашої сьогорічної кампанії за роздобуттєм нових членів для найбільшої та найсилнїйшої української запомогової організації. Памятаймо, що ми лишень тоді покажемо організаційну справність, коли число нових членів буде зростати з місяця на місяць.

Наші здобутки за минувший місяць най будуть для нас доказом, що ніяка щира, справді будуюча праця серед нашого народа не пропадає даром. Най се буде заохотою для нас всіх для ще кращих зусиль для добра нашої дорогої організації, нашого батька-опікуна, нашого Українського Народного Союза.

З ЦЕНТРАЛЬНОГО СОЮЗА УКР. СТУДЕНСТВА (ЦЕСУСА)

Прага, дня 23. жовтня, 1923.

До Хвальної Редакції „Свободи" в Джерзи Сити, Н. Дж.

Просимо о ласкаве поміщенне слідуючого:

ПОДЯКА.

Згідно з резолюцією І-ого Звичайного Зїзду Цесуса, який відбувся в Данцігу в липні с. р., складає Управа отсею дорогою щиро-студентську подяку і признанне установам в Америці: „Т-ву Української Молодїжи" в Ню Йорку, „Обєднанню" в Филадельфії, Т-ву „Українського Червоного Хреста" в Канаді та усім добродіям-опікунам за їх працю і матеріяльну піддержку нашого студентства. Нехай панує і на дальше та вітцівська любов, з якою відносяться наші заморські брати до загиненого недолею нашого студентства в чужі університетські осередки, і та щира увага, яку присвячують вони нашим Українським Високим Школам в краю.

ЗА УПРАВУ ЦЕСУВА:

Ігор Федів, президент. (Печать). **Михайло Соняк,** секр.

А. Падолист.

ЛЮЛІ.

(З циклю „Перед ранком").

Люлі, манюсінький, люлі мій любий,
Соколе мій...
[...Рветься пожежа, розгукався бубон...
Наші? — Не видно в пітьмі...]
Люленьки... соколе мій...

Люлі, манюсінький, люлі мій любий,
Пташко моя...
[...Полумя стріхи піддлизує згубно...
Боже, це твій тиміям?]
Люленьки, пташко моя...

Люлі, манюсінький, люлі мій любий,
Солодко спить...
[...Господи, вулицю вбарвили трупи...
Синку... не чує...) лежить...]
Люленьки... солодко спить...

Люлі, манюсінький, люлі мій любий,
Тішся у сні...
[...Гнівно стягають ранених до купи,
Топче їх хтось на коні...]
Люленьки... тішся у сні...

Люлі, манюсінький, люлі мій любий,
Не прокидайсь...
[...В хату йде ворог... до згуби... до згуби...
Боже мій, сил мені дай!...]
Люленьки... не прокидайсь...

Люлі, манюсінький, люлі мій любий,
Соколе мій...
[...Трупи забрали... Мій синку, до шлюбу?
Сину... синочку, — постій!...]
Люменьки... соколе... мій...

ДРУКАРНЯ
УКР. НАР. СОЮЗА „СВОБОДА"

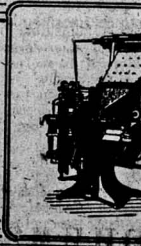

ПРИЙМАЄ ЗАМОВЛЕННЯ НА ДРУКОВАННЄ ПІКЕТІВ, РОЗКИДОК, АФІШІВ, ЧЛЕНСЬКИХ КНИЖОЧОК, СТАТУТІВ, КНИЖОК, КОВЕРТ І ЛИСТОВИХ ПАПЕРІВ ДЛЯ БРАТСТВ, ТОВАРИСТВ І СЕСТРИЦТВ, ЧАСОПИСІВ І ВСІХ ИНШИХ РІЧИЙ, ЩО ВХОДЯТЬ В СКЛАД ДРУКАРСЬКИХ РОБІТ.

РОБОТИ ВИКОНУЄМО ПО НАЙДЕШЕВШИХ ЦІНАХ І НА ЧАС.

ПРОСИТЬСЯ ВСІ ВІДДІЛИ У. Н. СОЮЗА УДАВАТИСЯ ЗІ ВСЯКИМИ ЗАМОВЛЕННЯМИ ДО СВОЄЇ ВЛАСНОЇ ДРУКАРНІ НА АДРЕСУ:

"SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.

MURAD
THE TURKISH CIGARETTE

ПОЛЬЩА І НЕПОЛЬСЬКІ НАРОДИ

Непольські народи Польщі і Союз (Ліґа) Народів).

Варшавський „Курер Поранни" подає текст телеґрами, уміщеної в московських „Ізвєстіях":

На зїзді в Женеві представники національних меншостей Польщі — Білорусини, Українці, Росіяни, Жиди, Німці й Литовці — подали до Союзу Народів велику резолюцію, в якій кожна окрема національність підкреслює самоволю польського уряду.

Ця резолюція — це великий акт обвинувачення проти польського уряду, який не зважаючи на зобовязання, приняті дипльоматичним шляхом провадить відносно національних меншостий, яких в Польщі є коло 45%, політику репресій й терору.

Текст резолюції є такий:

Резолюція зїзду національних меншостий в Польщі, подана 12. вересня Союзови Народів в Женеві.

Представники всіх пригнічених національностий в Польщі виступають перед Союзом Народів і цілим світом.

Литовці обвинувачують Польщу в тому, що вона силою і нелеґально за допомогою Желіґовського забрала частину Литви, зачинила школи, культурні і економічні союзи, а інтелігенцію вислала або посадовила в тюрми і концентраційні табори; Польща роздає землі польським кольоністам й забороняє Литовцям говорити по литовськи.

Білорусини обвинувачують Польщу вутискові Церкви і польонізації дітей.

Українці обвинувачують Польщу в тому, що українські землі: Східну Галичину, Волинь, Підляшя і Полісся прилучено до Польщі, через що потоптано права українського народу. Українцям не дано обіцяної автономії. Всіх Українців вилучено зпід закону про амнестію й позбавлено вільности слова. Українські землі роздано польським кольоністам. Українці не мають права набувати землю. Церкву пригнічують, школи замикають.

Німці обвинувачують Польщу в тому, що їх викинено з краю, який їм належав з дуже давних часів й був признаний їхнім Польщею. Сотки тисяч Німців позбавлені засобів для істнування. Німці не мають права набування землі. Німецькі діти повинні ходити до польських шкіл.

Жиди обвинувачують Польщу в тому, що підчас погромів у Львові й Конґресівці вбивано старців, жінок й дітий. Жидів примусово виселюють з краю.

Росіяни обвинувачують Польщу в неправному позбавленню їх права горожанства. Од них без винагороди забирають землі, гнітять Церкву, виселюють й саджають у тюрми високих достойників церкви. Зрівнюють з землею славний варшавський собою.

КОГО ДНЕСЬ НАМОВИТЕ ОБЕЗПЕЧИТИСЯ В У. Н. СОЮЗІ, ТОЙ ВАМ ЗА ЦЕ ВДЯЧНИЙ БУДЕ ВСЕГДА.

ПОЗІ—! ROCHESTER І ОКОЛИЦЯ.
Бр. св. Йосафата, від. 217 У. Н. Союза
— устроює —
ВЕЛИКИЙ БАЛЬ
В СУБОТУ, 17. ПАДОЛИСТА
на Італійській гали, 412 Clinton Street.
Початок о годині 7.30 вечером.
ВСТУП 25 ЦЕНТІВ.
На сей баль запрошуємо всіх Українців і Українок з Рочестер і поза Рочестер. Просимо о численну участь. За добру забаву ручить
65 КОМІТЕТ.

БОЛГАРСЬКИЙ КРОВНИЙ ЧАЙ
Міліони уживає сего чаю до вбитя перестуди; уживають його перед спанєм, горячий. Помагає затвердженню, слабому жолудкови і ниркам, помагає в прочищенню крови. Питай свого аптикара або почтою асекурованo 1 пудинка фамілійна пачка $1.25; або 3 за $3.15, або 6 за $5.25. Адресуйте: Marvel Products Company, 29 Marvel Bldg., Pittsburgh, Pa. 65,71

В АМЕРИЦІ
Ремесло, фах і мову можна учитися почтою. 45 мінут денного колення дасть Вам спромогу вивчитися англійської бесіди протягом 3 місяців. Не знаючи її Ви не осягнете нічого в Америці, а знаючи її, Ви будете чутися в дома. Ми гарантуємо, що по уплині 3 місяців від дня вписання в нашу школу, Ви будете говорити, читати і писати по англійські. Пробну задачу і подробиці висилаємо за 10 центів, грішми або марками. Можна і канадійськими. Адресуйте: 40-45
First American Preparatory School, Dept. 46, 210 W. 147th Street, New York City.

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ХОР
ПІД УПРАВОЮ АЛЕКСАНДРА КОШИЦЯ
Сей хор є знаний днесь як один з найславніших у світі. Українці по цілому світу горді, що їх земляки ведуть провід у народньому співі. Вони рівночасно вказують народам ріжних держав вартість народної пісні та дають їм гарний примір до наслідування. Сей наш хор виступати-ме в

SYRACUSE, N. Y. ..... Tuesday, November 13th
ITHACA, N. Y. ..... Wednesday, November 14th
TORONTO, CANADA ..... Thursday, November 15th
BUFFALO, N. Y. ..... Friday, November 16th
UTICA, N. Y. ..... Saturday, November 17th
BOSTON, MASS. ..... Sunday, November 18th
SPRINGFIELD, MASS. ..... Wednesday, November 21st
PROVIDENCE, R. I. ..... Friday, November 23rd

Програма нова сего року. ЕВГЕН БІЛОУСІВ, український челіст, знаний як один з найбільших челістів світа, буде виступав на кождому концерті. В Ню Йорку сього року хор буде виступав в меньшій гали більше разів так що кождий буде мав спромогу почути його.
КУПУЙТЕ ТИКЕТИ СЕЙЧАС!

НЕ ЗАБУДЬТЕ ПРО
THE NEW JERSEY ZINC CO. (OF PA.) ФАБРИКИ В PALMERTON
КОЛИ ШУКАЄТЕ СТАЛОГО ЗАНЯТТЯ
З НЕСОГІРШОЮ ПЛАТНЕЮ
РОБІТНИКИ — 9 ГОДИН ДЕННО.
ПАЛЯЧІ У ФОРНЕСАХ — 8 ГОДИН, ШИХТИ ДЕННО.
Знамениті життеві обставини. — За мешкання від $8 до $16 місячно.
Школи церкви, парки і т. д.
THE NEW JERSEY ZINC CO. (OF PA.)
PALMERTON, PA.

64 СТОРІН КАТАЛЬОГ КНИЖОК 64
ДРУКАРНІ „СВОБОДИ"
ВИСИЛАЄМО ДАРОМ!
ПРИ ЗАМОВЛЕННЯХ ПОНАД $5.00 ДАЄМО ВІДПОВІДНИЙ ОПУСТ.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЕ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО ЦІННИК КНИЖОК ДО ДРУКАРНІ „СВОБОДИ",
"SVOBODA". 83 Grand St., JERSEY CITY, N. J.

ДУМА

про вдову і трьох синів.

Фантазія.

Памяти бойців, поляглих за волю України від Попраду до Кубані, свою думу побожно присвячую!

V.

Не звонпив Івась-вдовиченко:
Підіхав близенько,
Вклонивсь чемненко,
Добрим словом вітав,
Ще й шапку козацьку з голови ізняв:
„Доброго здоровя, премилостивий пане,
Бачу, що з тобою ми подорожане.
Я собі козак, Іван-вдовиченко,
Одіхав від дому таки далеченько
Степом широким блукати,
Правди-поради шукати
Матусеньці бідній
На землиці рідній.
А звідкіль, мій пане, тебе Бог заніс
В добрую годину
До нас у гостину?"

Зареволо-зареготало люте страховище:
„А приступи, дурню, сюди ближче!
Не Бог і це чорт мене тут заніс, —
Ось глянь, личень, на сей спис:
Хіба не моя отсе рукавиця?
А коли моя — то моя й землиця.
Отже, як по доброму — гостя приймаю,
А чим почастую — того ще не знаю!"
Почув Івась, сильне здивувався,
Серденько скипіло, за меч гострий взявся:
„Ти жартуєш, — каже, — бусурменський сину,
Чи маю я, в себе, [сину,
Приймати від тебе
Ласкаву гостину?
Не було ніколи такого із перед-віку!
Кажи, хто єси, а то вбю каліку!"
Потвора регоче з юнацької злости:
„Ось глянь, — каже, — на отні кости, —
Поїв я багато вашого брата,
Та ще один не завадить,
А голод зарадить,
Бо пусто в череві
Мені, москалеві!..
Чи може, козаче, будемо мириться?"
— Де вже там мириться, —
Одказує Івась, — я радий, що зустрів,
Кого хотів!
Ще й як будем биться! —
Страховище з місця хутенько вставало,
Коня свого сідлало,
Та все з вдовиченка Івася реготало.

Вдовиченко Івась добре дбав,
Добре дбав, до коня промовляв:
„Гей, коню мій вороний,
Час нам останній, дорогий, —
Або волі здобути,
Або вдома не бути.
Подзвоню-ж, коню,
Ізделцями злотними,
А я гострим мечем,
Довгим ратищем-
Та винеси з січи із звитягою —
На втіху матінці бідній,
Землі рідній!"
Одвітує вороний кінь:
„Гей, господарю мій, гордий пануньку!
Виніс я твого батенька з трьох побоїв:
Як виносив із татарського —
То не стріли були — дробен дощик;
Як виносив із турецького —
Рясні кулі зелю пороли;
Як виносив з бою лядського —
Блиснули шаблі сонцем у хмарі.
А тебе, гордий пануньку,
Із побою московського
Я не винесу, поки й смерть моя:
Коли хочеш волі вільної
І правди святої,
Мусиш мечем серця достать —
Серця ворожого, поганого!"

VI.

Не дві хмарі в небі сходились,
Не дві хмарі з блискавицями,
Не буйновітри в полі звізлись,
Не буйновітри, не два вихори, —
Вдовиченко-Івась бистрим сокодом
На потвору московську впав,
Гострим списом до кульбаки дістав.
Задріжала земля, застогнала,
Зелена діброва листя роняла,
Срібна річка білим шумом заграла,
Чорна хмара сонце вкривала.
Гей, звіялись дибма бистрі коні —
Копитами искри крешуть,
Білими зубами один одному гриви чешуть.
Бойці довгі списи у землю стромляли,
Мечі двосічні з піхов добували,
В лютім бою зхрещали,
Блискавками чорну хмару краяли,
Дзвоном-брязкотом околиці збудили.
Ой знялося з ляку хиже гайвороння:
Над бойцями вихорить-літає,
Віщим криком чиюсь смерть вітає.
Та молилась десь ревно ненька-старенька
За синів соколів, за дітей своїх,
А найпаче за найменшого —
За Івася кучерявого, гонивітра.
Ой уперся Івась у стремено червін чобот,
Гей, ударив ворога з усієї сили.
Брязнув меч у страховища,
Випав з рук на чорну землю,
Вгруз у неї по перехрестя.
Зареволо опудало не людським гласом,
Чи то з люті, чи з переляку;
Здрігнулася сира земля, мов в землетрусу,
Зелена діброва листе осипала,
Звіялася птаство по-під небеса,
Долу поникла тирса в степах,
Дужі коні на передні ноги припали.
А почуло опудало в серці вістря гостре,
На землю з коня сторч упало,
Застогнало —
І навік замовкло, сконало.
Заїжжав його кінь буланий,
Розпустив по вітру свій шовковий хвіст
І в три скоки десь за обрій зник.
Гей, і зняв Івась шапку козацьку —
Чорні кучері на вітрі заграли —
Поклав Івась на собі три хрести:
Що перший хрест-за неньку рідну;
Що другий хрест за братів своїх,
А третій — за вільну воленьку,
Вільну воленьку, святу правдоньку.
І промовив Івась до ворон коня:
„Ой спасибі- тобі, мій товаришу,
Мій товаришу, побратиме вірний,
За воленьку, за правдоньку,
За добру порадоньку!
Тепер ти подзвоною,
Вороний мій коню,
Уздельцями злотними,
Щасливим шляхом до матінки,
Голубоньки сивенької!"
Заїржав од радости його ворон кінь
І по помчав козака бистрим вихорем
До неньки старої в пишний край,
Де й води тихі,
Де й зорі ясні,
Де своя хата,
А в ній тепереньки всього буде багато:
Щасливі долі,
І правди, і сили, і волі!

Епільог.

Ой живе вдова в пишнім теремі,
В пишнім теремі, як у Бога в раю.
Кучерявий Івась, гордий пануньку,
Подвіряв красним похожає,
Лад у господарстві даває.
Глянув Івась бистрим оком
За браму на широкий шлях:
Узрів Івась брата старшого —
Ченця смиреного Григорія, Гукнув Івась та
На свої слуги:
„Гей, козаки, послуго вірная,
Браму бароз відчиняйте,
Брата мого чільного,
Гриця, ченця богомільного
До терему пускайте!...
Здоров, брате мій ріднесенький!
Який же я радесенький
Тебе у вільній господі зустрічати,
Хлібом-сіллю вітати."
Удруге глянув Івась бистрим зором
За браму на широкий шлях:
Узрів Івась брата середульшого,
Тихомирного Леся-книжника.
„Здоров, брате мій рідний!
Прошу до господи завитати,
Хліба-соли в рідній семї заживати,
З довгої дороги спочив мати."
Узяв Івась Гриця за правицю,
Другого брата за лівицю —
Повів до неньки в світлицю.
Красно-прекрасно у неньчиній світлонці:
Ступили в сіни — злотом палають,
Увійшли до горниці з мармур-каменя,
А підлоги в горниці вивосковані,
Серед світлоньки золот стіл стоїть,
У чола стола рідна ненька сидить
В шатах багрових, в світлій короні —
Руки простягає,
Синів вітає,
До лоня матерного пригортає,
По-за стіллю сажає,
В уста рожеві цілує,
Шумним медом частує,
Кудряним пивом напуває:
„Дай, Боже, старій нненьці-удові
Віку довгого, пробутку доброго!"
Кажуть брати іздорожні,
Кажуть, словами промовляють:
„Ой скажи, скажи, братіку ріднесенький,
Що сталося, що вдіялось?
Ішли ми по горах, низинах,
По шумних борах, зелених буковинах,
По степах, ланах, по всіх українах, —
У неньки ліси шумлять паволоками,
А поля ряхтять дрібним жемчугом;
Ярої пшениці-злотостеблиці
Уродило скрізь, як тихий Дунай:
Де не глян — копи пашнисті
І снопи ряснисті;
Вівці у неньки — шовкововні —
Гори-полонини рясно вкрили;
А бджоли у неї ізмедяні,
Ізмедяні, ізвощані;
А люди усюди — як одна семя, —
У вільній громаді живуть правдою,
Добре дбають,
В сріблі-злоті похожають,
А нас, людей іздорожніх,
Всюди тепло вітають.
Шукали й ми тої правдоньки
По великих містах,
По святих манастирях,
В книгах священних,
В книгах учених,
Та нездобихом і сюди прийшли.
Де-ж ти, наш братіку найменший,
Знайшов її, святу правдоньку?"
Ой здобував Івась
Із піхов срібних гострий меч:
„Брати мої любі, брати милі!
Не в покорі німій, не в байдужності,
Тільки в звазі та силі козацькій
Я знайшов її в чистім полі,
В чистім полі, на воров коні,
На ворон кон, на вістрі меча —
На волю і добрий пробуток
Неньці, голубці сивенькій,
І собі, і вам, братам рідним,
І мирові хрещеному українському!
А ви, брати любі, у світи не ходіте,
Вдома живіте,
Бога найпресвітлщого моліте,
Книги читайте
І всіх навчайте,
Як розумом по правді жити,
Як тую правду здобути, оборонити,
Життям за неї в потребі наложити,
Щоб мир хрещений щасливий був
На рідній землі,
На славній Неньці-Україні, —
Нехай живе здорова у вільній семї,
Правдою, щастям і добрим пробутком,
Поки й світ сонця!"
Амінь! — сказали брати,
Встали, уклонилися
Неньці старенькій чолом до землі,
Братові Івасеві у пояс низенько:
„Дай-же, Боже, жити довіку у вільній
У вільній хаті всього багато — [хаті,
І правди, і сили, і волі!"

П. Стах.

Ужгород, 19. IX. 1923.

Читайте українські книжки і газети бо часте читанне веде до просвіти. А просвіта — се сила. — Пишіть по найновійший цінник книжок.

ДО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА

тепер приймаєся без вступного — вступайте сейчас.

МІСЯЧНИЙ ЗВІТ ГОЛОВНОГО РЕКОРДОВОГО СЕКРЕТАРЯ У. Н. СОЮЗА

за жовтень 1923.

НОВИЙ ВІДДІЛ:

Тов. „Згода" в Ровей, Н. Дж.

НОВІ ЧЛЕНИ:

В. 7. Вера Василь.
В. 8. Пунтуала Михайло.
В. 9. Маркус Тома, Бавшка Андрій.
В. 12. Дрюк Стефан, Кальуба Юрій.
В. 25. Ярема Олекса.
В. 27. Юзів Михайло, Мартинів Іван.
В. 28. Мурвина Семен, Бинський Іван.
В. 29. Ворша Василь, Захарник Теодор.
В. 34. Борищевич Анна, Ленінська Розалія, Клодзінська Марія, Семко Анна.
В. 36. Бусько Василь, Парколаб Ів., Дроморецький Василь.
В. 38. Пасічник Марія, Соха Антін, Шкра Анна, Іванишкович Павло, Семчишин Константин, Пасічник Микола.
В. 39. Грицко Микола, Грозьо Іван.
В. 51. Плакса Іван.
В. 57. Іска Анна, Попо Анна.
В. 58. Тарбай Іван.
В. 59. Пішко Катерина.
В. 62. Каліш Каролина.
В. 64. Гнатів Ксенька, Гнатів Константин, Йосик Андрій.
В. 65. Стажевський Павло.
В. 67. Ткомик Ілія.
В. 81. Вашинський Анна, Бобик Микола, Вашинський Лазар.
В. 85. Бойко Ів., Чайковський Петро.
В. 86. Банах Іван.
В. 89. Мушак Василь, Велиток Яків, Ганчок Петро.
В. 92. Бурич Микола.
В. 93. Рудковський Василь.
В. 98. Сенко Іван.
В. 99. Бончук Василь.
В. 106. Шумська Анастазія, Шумський Пилип, Гнида Іван.
В. 108. Сайкович Григорій, Добрянський Іван, Попівчак Єфросьна, Попівчак Йосиф, Мороз Ксеня, Химка Теодозія, Миник Прокіп, Мороз Трофим, Надвіна Стефанія, Іванчо Петро.
В. 90. Дудун Антонина, Матковська Анастазія, Зубкович Семен, Миник Микола, Дудун Анна, Матковський Іван, Хомович Семен.
В. 91. Олексишак Василь, Ясинець Василь.
В. 92. Баранюк Кароль.
В. 93. Сливка Іван, Бабій Юстина, Сливка Пилип, Бабій Дмитро.
В. 94. Гох Марія, Манастирська Анна, Манастирський Василь, Колодзінський Йосиф.
В. 96. Лесик Анна, Сухий Антін, Гаженко Марія, Войтович Іван, Гбурник Йосиф, Пилипко Дмитро, Мойнош Микола, Годяк Микола.
В. 97. Маргин Теодор.
В. 98. Рудий Петро, Максимчук Микола, Козевич Микола.
В. 100. Омелишок Микола.
В. 102. Бусько Софія, Бусько Іван, Вудалка Василь.
В. 106. Жилко Микола, Макар Іван.
В. 108. Мельничин Василь.
В. 109. Дусі Петро, Гринька Теодор.
В. 110. Чорний Теодор.
В. 112. Банас Текля.
В. 117. Ханачівський Іван.
В. 120. Макранин Албіна, Завінська Катерина.
В. 130. Боднар Павло.
В. 133. Боднар Микола.
В. 136. Куренько Андрій.
В. 137. Галан Андрій.
В. 138. Ярошевська Анастазія.
В. 139. Врублевська Анна, Федасюк Марія, Федасюк Яків, Пахолок Андрій, Врублевський Казимир.
В. 143. Смолій Данило.
В. 144. Чорній Петро.
В. 147. Федорик Анна, Салик Катерина, Федорик Іван, Бариж Микита.
В. 152. Роговський Іван.
В. 159. Терешкевич Катерина.
В. 170. Кузьма Вікторія.
В. 171. Дубчак Онуфрій.
В. 172. Панчишин Теодор, Дубик Прокіп.
В. 175. Макара Анастазія, Грушецький Антін.
В. 183. Круць Василь.
В. 192. Семенів Лука.
В. 193. Нагадзина Марія, Нагадзина Теодор.
В. 204. Баняцький Іван, Баняцький Анна.
В. 206. Мельник Дм., Рогожин Іван, Шпак Микола, Сорокатий Іван.
В. 214. Кузьма Петро.
В. 218. Матлаш Анна, Макар Анна.
В. 220. Кузьма Петро, Вільчак Анна.
В. 221. Сеньчук Іван.
В. 223. Цвинський Іван.
В. 229. Ізак Елисавета.
В. 230. Врач Марія.
В. 232. Більо Олена.
В. 234. Попо Матвій.
В. 235. Бобак Марія, Масник Антін.
В. 247. Андрусишин Євдокія, Гута Ірена, Лазарик Анна, Андрусишин Василь.
В. 253. Дайнок Андрій, Столяр Мих. Онуфрик Дамян, Онуфрик Юрій.
В. 282. Миколів Антонина.
В. 286. Хомяк Кляра, Фрич Іван.
В. 287. Ленка Елисавета.
В. 288. Данілів Марія, Кендзерська Євдокія, Линич Андрій, Кубарич Адам.
В. 295. Мазикевіч Іван, Ільчишин Катерина, Мінко Анастазія, Котович Онуфрій.
В. 300. Розна Федуня, Сливка Стефан, Макар Марія, Середич Василь.
В. 316. Барицький Йосиф, Сандалович Василь, Барицька Олена, Яницький Теодозій, Прислак Анна, Буповський Варвара, Ліпуш Катерина.
В. 320. Данькін Семен, Данькін Агафія.
В. 323. Яцух Олекса.
В. 332. Збарський Семен, Причка Фесю, Григорчук Стефан, Григорчук Анна, Зайшлий Стеф., Причка Юстина.
В. 338. Бачинська Катерина, Панчишин Катерина, Лабойко Теодозій, Стефан Данило.
В. 339. Смолик Анна.
В. 342. Сарафинович Василь, Маслюк Григорій.
В. 351. Мартинишин Григорій, Кісіль Анна.
В. 357. Мудрій Катерина, Михалодська Теодозія.
В. 363. Носаль Петро, Бренецький Мих., Мальчак Мария, Ненецький Теодор.
В. 364. Русинин Олекса.
В. 367. Сороїдій Катерина, Федоришин Іван, Пукіш Прокіп, Петрів Анастазія, Грушін Танька.
В. 369. Гушалюк Теодор, Романишин Михайло.
В. 370. Матвійчук Петро.
В. 384. Жолінчик Дмитро.
В. 385. Максимів Мартин.
В. 388. Заремба Петрунеля.

ЧЛЕНИ ПРИЙНЯТІ НАНОВО:

В. 20. Городницький Семко, Трендоваський Микола, Білоус Атанасій, Поліод Стефан.
В. 34. Панько Іван, Дейор Анна, Бандурський Іван, Бондарик Микола.
В. 61. Кінаш Михайло.
В. 69. Малиняський Михайло.
В. 70. Гоць Данило.
В. 81. Колодницький Теодор.
В. 85. Ніпоський Йосиф, Петрак Володимир, Лотоцька Марія.
В. 109. Тишик Андрій, Скільчак Андрій.
В. 133. Петрик Іван.
В. 138. Шпак Петро.
В. 142. Наливайський Станислав.
В. 153. Гуйй Михайло.
В. 182. Панлів Йосиф.
В. 191. о. Ялемко Йосиф.
В. 200. Теплий Василь, Теплий Евген, Теплий Каролина.
В. 248. Кужак Йосиф, Збірак Текля, Залітинський Іван.
В. 268. Нелех Мартин, Кобель Мик.
В. 316. Чорненький Микола.
В. 367. Хмиляк Матвій.

ЧЛЕНИ ПРИЙНЯТІ З ПЕРЕСТУПНИМИ ЛИСТАМИ:

В. 33. Яніщка Текля.
В. 91. Грицик Теодор.
В. 94. Кричковський Павло.
В. 105. Міцак Дмитро.
В. 113. Філевич Михайло.
В. 133. Сливко Стефан.
В. 149. Дривецький Микола.
В. 159. Маслик Микола.
В. 170. Микуна Іван, Махнич Семен, Долошицький Михайло, Кузьма Григорій, Сандович Дорка, Югас Лука, Сандович Андрій, Чомко Стефан, Жарський Іван, Сандович Койпрат.
В. 183. Ящишин Теодор.
В. 194. Маркін Анастазія, Марків Семко.
В. 196. Лещин Василь.
В. 197. Береза Михайло.
В. 203. Сніперська Стефанія, Сніперський Теодор.
В. 204. Цимбалик Василь.
В. 221. Питляр Олекса.
В. 242. Радковська Ева, Радковський Давид.
В. 259. Шкарабан Михайло.
В. 284. Іванцук Дмитро.
В. 333. Сабко Стефан.
В. 347. Шимко Паська, Шимко Гринь.

ЧЛЕНИ СУСПЕНДОВАНІ ЗА НЕСПЛАЧЕННЯ МІСЯЧНИХ ВКЛАДОК.

В. 1. Новак Фемій.
В. 18. Баша Марія, Іваус Теодор.
В. 33. Нуєвич Анна.
В. 53. Панашій Матвій.
В. 55. Вейовий Володимир.
В. 57. Вінчар Марія, Вінчар Василь.
В. 61. Ковбер Михайло, Ярчак Михайло, Монюк Григорій.
В. 63. Денько Юстина, Денько Анна, Маркін Іванна.
В. 65. Крупа Агнешка, Шмайдій Мих.
В. 83. Лабяк Марія, Лабяк Михайло.
В. 95. Кобрин Михайло, Ковальчик Семен, Морикін Юлія, Морикін Мих.
В. 101. Мацевка Антін.
В. 102. Лещей Василь.
В. 103. Крук Стефан.
В. 117. Боднар Петро.
В. 119. Шибуляк Анна.
В. 126. Місевич Ілія.
В. 127. Кльован Іван.
В. 146. Берлядин Іван.
В. 155. Томаш Марія.
В. 160. Іваненко Пазя, Іваненко Андрій.
В. 164. Мурикін Ілія.
В. 168. Рій Петро.
В. 175. Підкович Микола.
В. 178. Баран Андрій, Кіт Михайло, Петрачковий Роман.
В. 183. Рашковський Іван.
В. 201. Тенетило Роман.
В. 211. Гонда Анастазія, Голуд Ілько, Зелений Йосиф.
В. 217. Готра Кирило, Легкий Василь.
В. 220. Кульна Микола.
В. 221. Хопчак Теодор, Пилипів Микола, Олексій Іван.
В. 229. Шиоренький Лука.
В. 234. Горінь Йосиф, Концур Лев.
В. 235. Бобак Марія, Бобак Павло, Лелікевич Михайло.
В. 237. Шуригайло Розалія, Шуригайло Михайло, Блюменкранц Л. Чеслав.
В. 241. Юзьва Павло.
В. 248. Трушак Пантелімон.
В. 249. Юрчак Антонина.
В. 255. Висоцький Яків.
В. 261. Остап Михайло.
В. 268. Барвіко Петро, Ориж Михайло, Петришин Олекса.
В. 271. Жавка Катерина.
В. 273. Саганович Іван.
В. 281. Ніколишин Прокіп.
В. 284. Манек Іван, Вентер Іван, Вітвіський Стефан.
В. 285. Фіть Дмитро.
В. 291. Карасінський Михайло.
В. 321. Сербин Юстина.
В. 322. Баніт Марія.
В. 355. Шпиц Олекса.
В. 384. Маньчик Петро.
В. 392. Буська Дан.

ЧЛЕНИ ВІДІЙШОВШІ З ПЕРЕСТУПНИМИ ЛИСТАМИ:

В. 20. Лещин Василь, Кулинич Марія, Кулинич Іван.
В. 28. Радковська Ева, Радковський Давид.
В. 44. о. Кушнір Лев.
В. 48. Ярось Володимир.
В. 61. Філевич Михайло.
В. 70 Сайко Стефан.
В. 91. Яницька Текля, Яницький Теодор.
В. 116. Морозко Іван.
В. 118. Цимбалик Василь.
В. 158. Онуфрів Володимир.
В. 165. Лесюк Юрій.
В. 166. Клим Раймонд.
В. 168. Коритко Василь.
В. 174. Гушалюк Михайло.
В. 178. Кульмацький Василь.
В. 179. Турянська Марія, Турянський Петро.
В. 193. Рунинський Микола, Рунинський Стефан.
В. 231. Міцак Дмитро.
В. 276. Кляйн Іван.
В. 288. Сніперська Стефанія, Сніперський Теодор, Сурмай Лука.
В. 295. Борчук Йосиф.
В. 296. Лобур Софія, Лобур Іван.
В. 308. Іванцук Дмитро.
В. 316. Архимко Павло.
В. 344. Маркін Анастазія, Марків Семко.
В. 367. Дмитрів Яків.
В. 381. Сандович Кайрат, Кирський Іван, Чомко Стефан, Сандович Андрій, Югас Лука, Сандович Дорка, Кузьма Кий Іван.
Григорій, Долошицький Мих., Махнич Семен, Микула Іван.

ЧЛЕНИ ПОМЕРЛІ.

В. 5. Фіяк Михайло.
В. 7. Ганьовій Михайло.
В. 63. Волошинович Іван.
В. 72. Руй Владислав.
В. 94. Ковальчук Дмитро.
В. 106. Вуц Григорій.
В. 221. о. Стецюк Василь, Сеник Вас.
В. 255. Полуга Леонтина.
В. 300. Клапач Онуфрій.

ЗІСТАВЛЕННЄ:

З кінцем місяця вересня 1923 р. в У. Н. Союзі було повнолітних членів 13.896
В місяці жовтни 1923 р. прийнято нових 240
В місяці жовтни 1923 р. принято по разу 33
В місяці жовтни 1923 р. принято з перест. листами 34
В місяці жовтни 1923 р. принято з інших клас обезпечення 19
Разом 14.222
В місяці жовтни 1923 р. суспендовано 80
В місяці жовтни 1923 р. відійшли з перест. листами 46
В місяці падолисті 1923 р. відійшли до інших клас обезп. 140
В місяці жовтни 1923 р. померли 16
Разом 155
З кінцем місяця жовтня 1923 р. в У. Н. Союзі було повнолітних членів 14.067

ЗІСТАВЛЕННЄ ПІСЛЯ І КЛЯС СУМ ОБЕЗПЕЧЕННЯ:

В клясі D на $100 11
В клясі E на $250 307
В клясі AA на $500 ..... 4.410
В клясі B на $750 557
В клясі C на $1000 ..... 8.626
В клясі BB на $1500 140
В клясі CC на $2000 16
Разом 14.067

ЗІСТАВЛЕННЄ РЕКОРДУ МОЛОДЕЧОГО ДЕПАРТАМЕНТУ У. Н. СОЮЗА

З кінцем місяця вересня 1923 р. обезпечених дітей членів було 7.023
В місяці жовтни 1923 р. принято нових 168
В місяці жовтни 1923 р. принято по разу 13
В місяці жовтни 1923 р. принято з пер. листами 2
Разом 7.206
В місяці жовтни 1923 р. суспендовано 23
В місяці жовтни 1923 р. відійшли з перест. листами 9
В місяці жовтни 1923 р. померли 3
Разом 35
З кінцем місяця жовтня 1923 р. обезпечених дітей в молодечім департаменті У. Н. Союза було 7.171

ЗІСТАВЛЕННЄ ЗАГАЛЬНЕ:

Повнолітніх членів 14.067
Дітей членів 7.171
Разом всіх обезпечених в У. Н. Союзі 21.238

У В А Г А

котру кождий відділовий урядник і член Українського Народного Союза повинен пильно прочитати і до неї точно застосуватися.

Так повнолітні як і молодечі члени У. Н. Союза, оголошені в рекордовім звіті за місяць жовтень 1923 р. як суспендовані або виключені за неплачення місячних вкладок чи з інших причин згідно зі статутом організації, коли хотять і надальше бути членами У. Н. Союза, мусять зголоситись в протягу всего місяця (падолиста) до свойх відділів і вписатися наново, заплативши всі свої вкладки і залегкости до місцевої каси на руки відділових урядників. Коли цего не зробить до кінця мс. падолиста 1923, то в грудни 1923 року мусять виповнити нові аплікації (просьби о прийняте) наново і тоди хтось буде дальше членом У. Н. Союза, подібно як кождий новий кандидат. Ці знов члени, так повнолітні як і молодечі, котрі в місяци жовтни 1923 р. взяли доступні листи а еще доси не зголосилися до іншого приняття істнуючого відділу У. Н. Союза, мусять це зробити в місяци падолисті 1923 р. бо на другий місяць, то є в грудни 1923 р. стратили всі членські права і могили бути приняті тільки на підставі нових аплікацій (просьб о приняте).

І. Кмітанкин, гол. рек. секретар.

У. Н. СОЮЗ — НАЙЛІПШИЙ ОПІКУН В НЕЩАСТЮ, ЧИ ВИ Є ЧЛЕНОМ ЙОГО?

CUNARD

ХОЧЕТЕ СПРОВАДИТИ РІДНИХ З УКРАЇНИ? 24.406

російських пасажирів приїде сюди на бізнесовому році. Кунард Лінія має свої бюра в Харкові, Києві, Одесі і других містах Европи.

Всі пасажири Кунард Лінії суть спроваджені на корабель обслугою компанії „Кунард" безплатно. Кунард помагає своїм пасажирам дістати паспорти і віза.

Пасажирам Кунард Лінії не треба чекати, поки кораблі компанії відходять по кілька раз в тижни.

Шифкарти Лінії Кунарда суть добрі для всіх корабелів світа.

За інформаціями звертайтеся до корабельних агентів або до

Ти або до CUNARD LINE 25 Broadway New York

ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ ЦЕ

Польський уряд заказав Українським Сіячам Галичини мати свій університет та що Українці основали тайний університет, де всі українські студенти вчаться, котрі не хотять приняти польського горовнства а без чого львівський університет не може бути отворений? Чи Ви знаєте, що коли Українці мають свій університет, то курнє турецькі цигарети Мюрад, Ві Ніні, Чомко Стефан, Сандович Андрій, Югас Лука, Сандович Дорка, Кузьма кий Іван, Сандович Койпрат.

ЩО ТАКЕ ПАРТІЙНИЙ ПРОМОВЕЦЬ (БЕСІДНИК)?

(Продовженє)

Дальша культура його як промовця повинна йти головно по тій пізнаній лінії можливости напрямного розвитку, бо тільки йдучи по тій лінії осягне найкращий розвиток. Розуміється, годі занедбувати такі виноги, як знанє і річевости. Все вище сказане можна взяти під одну вимогу, відому вже старо-грецьким ретором як найтяжшу — під гаслом: „Пізнай себе!"

II. Друга група вимог і всіх її комбінацій дасться зібрати під гаслом: „Пізнай тему!"

Може се буде богохульством супроти високого розуму Елинів, але я відважуся сказати: На мою думку друга група вимог ще тяжша ніж перша — бодай для українського промовця. Що так воно єсть, а не инакше, мусить мабуть вияснити кожний, хто чув більшу скількість наших партійних промовців. Переважають між ними такі, що ідеальна держава будучини повинна засуджувати злочинців замість на тюрму — на вислужування таких промовців. Се страшно психічні тортури, якими хоч сяк-так освічену людину можна буде відстрашити від усяких злочинств.

Щобя пізнати тему, на се партійному бесідникови треба мати не тільки загальну і спеціяльну освіту. Бо се необхідне кожній людині, яка навіть приватно хоче говорити на якусь тему. Промовець, та ще й партійний, має завдане не тільки освітити дане питанне і то освітити його також з певної точки погляду, але й змагати до того, щоб у слухачів виробити переконанне, що дане питанне мусить бути так а не инакше розвязане. Значить, він має творити певні заокруглені погляди, виразібені і викінчені так, щоби могли бути в пригідній хвилі навіть у практиці примінені. Бо партії се дивний твір з надзвичайно дивною пружністю ідейних і організаційних сил. Ніхто не може знати, ні передвидіти, які сили дана партія мати-ме незабаром. Ніхто не може предвидіти напевно, яку ролю може відіграти навіть невеличка партія в недалекій будучині, коли обставини сприяти-муть тій партії. Нир. хто міг перед пяти літами сказати, що мала большевицька фракция заволодіє найбільшою державою Европи і що перед п'ятьма роками на другому найморгтнійші держави світа? Те, що на наших очах зробила дійсність з малою большевицькою групою, може також на наших очах зробити з якою небудь иншою партією, коли так зложаться обставини й коли в тій партії знайдуться відповідні сили. Для того всякий публичний виступ кожного партійного промовця повинен бути міцно угрунтований. А в тій цілі необхідно знати докладно тему.

Я вже доволі підкреслював, що знанне теми у промовця мусить бути спеціяльне. А тепер підкреслю якість сьої спеціяльности і способи, як до ньої доходити.

Якість сьої спеціяльности можна представити тільки комбінацією образовости.

Уявім собі доброго університетського професора, який спокійно читає лекцію про якусь тему. Річ яснa, що совісний професор совісно знає свою тему. Одначе його знанне теми і знанне теми у промовця так мусять ріжнитися між собою, як небо від землі. Значить — воно „мишоструне" у кожного з них. Не пугнає сумніву, що кожний промовець, отож і партійний, має в собі щось з професора. Але тільки поверхово. Бо в самій суті добрий партійний промовець має в своїх виступах як найменше „професорства".

Вже більший ніж професорства мусить партійний промовець мати в собі того, що має — учень, який сідає до іспиту. Він прямо мусить уявляти собі, які питання завдалаб йому публика, приміровно яка публика, — як би се були його екзаменанти. — Коли читач вдумається в значіннє сьої тези, над якою нема місця докладнійше розводитися, то розуміє, до якої міри партійний промовець повинен бути „дома" у своїй темі.

Але ся комбінація образовости ще далеко не віддає того, що треба сказати. Бо хоч перше завдане партійного промовця полягає на ясним представленю теми, то се зівсім не являється його головним завданнем. Воно полягає не на теоретичнім зясованю теми, бо, розуміється, теж потрібне, але на практичнім успіху, що так скажу, на певних, дощільних операциях в мозках публики. Се третя й найважнійша картина образової комбінації, потрібної до зясовання сьої точки нашої студії: промовець подібний у ній уже не до професора й до учня, який сидить чи стоїть перед великою комісією, тільки до делікатного лікаря-оператора: він бойовник зі скальпелем.

Заки скінчимо будувати сю образову комбінацію, вставимо один приклад теми: „Большевизм".

Скільки на сю тему партійних (і непартійних) промов доводиться чути тепер у нас! Мабуть не помилимося, коли скажемо, що на тисячу тих промовів десять не являється пустомельством. Бо щоби знати сю тему, треба знати: I. І. Теорію й історію соціялістичного руху взагалі. 2. Теорію й історію соціялістичного руху в Росії зокрема. 3. Спеціяльно треба знати російську революційну еміграцію. 4. Росію, її суспільний, економічний і культурний стан і розвиток від вибуху війни. II. Коли говориться про большевизм на Україні, — треба знати рух на Україні й відносини на Україні та теорію і практику большевиків у відношенню до національних рухів взагалі. III. Треба знати безумовно й докладно історію Великої Революції у Франції, представленої так її прихильниками як і ворогами, як також історію революційних рухів взагалі (наприклад Спартакуса, Гуситизму, Ассасинів і и.). Бо не підлягає сумніву, що цілі фази розвитку большевизму, се немов живцем повторені картини. Хто того всего незнає, — той не має поняття про большевизм — і нікого чаку слухати його. Хоч правдою єсть, що „нема нічого нового під сонцем", але неправдою є, немовби те, що виглядає зовсім подібним до того, що вже було, не ріжнилося засадничо від старого. Всяка аналогія хосенна, але кожна кулевиз в данім випадку — всі попередні революційні рухи (з одним-одинким льокальним і дуже хвилевим вимком) мали на меті зміну політичних і суспільних та релігійних взаємин, а не основну зміну, систематично передуману. Такого руху, як большевизм, ще не було. Супроти того партійний промовець, який хоче тому рухови ставити гороскопи на будуче, а не тільки реферувати про нього (звичайно неправдиво) мусить мати в собі також щось з провідницкі й сентиментально-стиности. Значить — мусить уявляти собі (не фантазувати).

І се четверта частина образової комбінації вимог промовця. Що ся четверта частина зовсім не маловажна, побачимо в дальших частях сьої статті, в яких розібрати мемо суть трівкости найвизначнійших промовців. Сьої провідниці й синтетичности безумовно потреба до кожного висновку, навіть у математиці й геометрії. А щож доперва в політиці, де одна одиниця може мати більше значіння ніж тисячі одиниць, і де взагалі неможливо приєтосувати одиниці до одиниці, висшого й нисшого сорта, як воно зосортовані в математиці.

Виходить, що вимоги до партійного промовця такі, що взагалі важко його виробити. Безперечно важко. Але зовсім не так як здається. Маємо на думі пересічно доброго промовця, супроти чого не розглядатимемо докладнійші суті четвертої умовини вже тут. А три перші вимоги можна виробити у будучих наших промовців простим способом, який знали вже елинські ретори, — розумієсь — він тепер значно лекше дасться виконати й поширити.

Як відомо, старинні ретори вчилися вглиблювати в тему промови — на своїх воском покритих табличках. Річ ясна, що таких табличок чоловік не міг мати богато й що він уживав одної таблички до підготовки богатьох промов: опанувавши „шлягворти" одної теми які виписував собі на табличці острим предметом, затирав опісля віск і приготовлявся до иншої теми. Ми маючи до ужитку папір, не потребуємо затирати того, що написали й можемо приготовання до кожної теми хоронити та доповняти. Таким чином опануємо богато тем так, як треба їх опанувати промовцеві — з фактами, з цитатами ріжних авторів, з цілим апаратом закидів, що виходять з дискусій і т. д. Се одинокий спосіб, як виховувати добрих і річевих партійних промовців, а не водитися фразерів і балакунів.

III. Третя група вимог і всіх їхніх комбінацій дасться зібрати під надписом: „Пізнай публику!"

Як усі до тепер порушені вимоги у відношенню до наших партійних промовців викликають в обсерватора — переважно смуток, так ся група вимог і її комбінації, чи радше комплікації, викликає в обсерватора переважно веселість. Бистрому обсерваторови можу рачити, чим він схоче, що найкрасший річник найдучшого гумористичного журналу не викличе в нього такої щирої й глибокої веселости, як обсервація значної кількости наших партійних промовців, які промовляють до народа, не маючи поняття про сей народ, його житте, працю, потреби й психіку та підступаючи до того народа з чужими гаслами, непригодовленими до наших обставин теоріями і т. д., а навіть з чужими словами, яких народ абсолютно не розуміє. Ми видиком таких „інтелігентних" промовців вибалюбаються приємно з народа, що мішають напримір такі поняття як „ідеали" й „віктуали", „конституція" й „контрибуція" і т. д. не знаючи, розуміється значіння ні одного з тих слів, бо ніхто нікоди не пояснив їм сих слів, тільки вправ у їх память.

Мені самому в довголітній агітаційній практиці доводилось нераз слухати на вічах „інтелігентних" партійних промовців, які заможним селянам хотіли напримір втовкмачити в голови гасло 8-годинного робочого дня — з таким успіхом. По промові такого пана виступав поважний селянин і, сплюнувши, починав так:

„То ті вчені знають своє, а ми своє. Я і мій наймит можемо в зимі нічого не робити. Але як пригріе Боже сонечко, як піче сипатися колос пшеничи на ниві, то вже, вибачте, пане: Хоч би ви які були вчені в своїх книжках, а я вас не послухаю. Бо не можу! І мій кум вас не послухає, і мій сусід, — правда?"

З усіх боків гуде, що „правда", — починають сипатися дотепи, ярші, здорові, дійсно дотепні дотепи, які до щиру осмішують промовця, його партію й до певної міри утруднюють на будуче доступ інтелігентному промовцеві до села взагалі.

Другий приклад: На Великій Україні довелося мені чути, як наш інтелігент виступав між селянами проти царя (вже за революції), аргументуючи так, що цар був голова злодійської банди чиновників і т. и. Селяне мовчки слухали й, опісля обступили промовця так почали:

„Та то правда, що й тоді крали".

„Але й правда, що тоді було що красти".

„Бо був хазяїн!" (господар).

„Тай придбав тільки, що й ви маєте що докрадати!"

„До якогось часу!.." і т. д.

Річ ясна, що така агітація, ведена без знання обставин і публики, викликає наслідки, якраз противні тим, яких хоче промовець.

Супроти того промовець не повинен ніколи починати на свіжім для нього терені промови, не поговоривши наперед з людьми й не довідавшися від них у приватних розмовах про ім найбільше долягає. Від того й треба чинити розмову. Тоді публика відразу настроїться прихильно до промовця й звичайно вибачає йому навіть грубші промахи в дальшій промові.

(Далі буде).

French Line

ПОСПІШНА ІЗДА НА І З УКРАЇНИ

Chicago ..... Nov. 17
Rochambeau ..... Dec. 1
La Savoie ..... Dec. 24

По всі дальші інформації голоситься до місцевого агента Французької Лінії або просу компанії

19 STATE ST., NEW YORK CITY

Нова книжка.

ЖИДИ І НАРОДНЄ ГОСПОДАРСТВО УКРАЇНИ

Написав Михайло Тимофійв.

Книжка обіймає 66 сторін 8-ки, видана у Відні, накладом від. видавництва Йоганбор. Ціна 40 центів, з пересилкою 45 центів.

Можна дістати в книгарні „Свободи".

ФАРМИ!

ФАРМА НА ПРОДАЖ.

Фарма 225 акрів, 100 акрів чистої чорної землі, сад з 700 овочевих дерев, яблок і грушки, 150 старих овочевих дерев, сливки і грушки, дім з 16 кімнат разом з умебльованнєм, 6 других забудовань, 3 милі від великого міста, миля і пів від місточка, школа 7-ґлоків від фарми, 18 дійних коров, 6 дворічних тільних яловок; $350 місячного доходу за молоко, 4 молодої коні, автомобіль, фармерська машинерія і тульца, 83 курей, 250 бушлів корни, 100 бушлів бульби, 160 бушлів яблок, 10 бочок сайдра, 2 бочки вина, бочка капусти, бочка огірків, бочки томеїтів; на $100 „дженї" в сліках. Ціна $8.500, готівкою $2.500, решта на легкі сплати. **F. FILANOWSKY, 103½ St. Marks Pl., E. 8th St., New York, N.Y.**

ПРОДАЄСЯ ГАРНА ФАРМА 175 акрів, половина орної землі, решта лісовисько і будівничий ліс, дім 10 кімнат, 5 других забудовань, 20 коров, 3 коні, 400 курий, гуси, бесідка, 400 бушлів картофлі, 500 кубурців, вся потрібна машинерія на великій фарми, і миля до більшого міста. Ціна $6.700, готівкою $2.500, решта на легкі сплати. 61-66

P. OWDY,
194 Avenue A, близько 12 улиці, New York City

ПО ПРИЧИНІ СТАРОСТИ продається гарна фарма 180 акрів, 100 акрів під орню, решта пасовисько і будівничий ліс, ріка, гарний сад, гарний дім 12 кімнат, паровє огріття, горяча вода, електрика та богато других забудовань, 25 коров, 3 коні, 300 курий, гуси, всяка потрібна машинерія, на елементовій дорозі, 1 миля до міста. Ціна $9500, готівкою $4.000.
61-66

M. PISARKO,
430 E. 5th Street, New York City

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ОГОЛОШЕННЯ

Потрібно майстра з України і хлопчиків навчитися роботи на машинах. Не боїсь чисто і зелемньо, в Українській Спілці, інкорпорований в статті Ніс Джерзи. Першеньство мають ті, що хотять зістати в Українській Спілці. Зголошувати: Спілка Ін фабрикс **New Jersey Musical Rocking Chair Co., Inc., 24 Charlotte Ave., Jersey City, N. J.** Особисто голосити: **30 E. 7th St., 1st floor, New York City, до 8-ої год. вечером.** 61-65

СУШЕНІ ГРИБИ

готовчні з краю. 5 фунтів 6.00 дол. 10 фунтів 11 долярів. Оплачуємо пересилку. 65-

CARPATIAN MUSHROOM CO.,
130 East 7th St., New York City.

SINGER-А МАШИНИ ДО ШИТТЯ

можете дістати від $6 і вище при 50 місячних тижневих сплатах. Міняємо машини і приймаємо всякі направки. Маємо також уживані машини. Отворено вечером.

M. LEVITSKY, 1231—1st Avenue, New York City, між 65. а 67. ул.
Телефон Rhinelander 9760

DR. M. SMITH
16 EAST 7th STREET, NEW YORK
Tel. Orchard 6072
коло церкви св. Юрія
Говорить по українськи.
Лічить успішно недуги мущин, женщин і дітий.
Найдовершійші електричні апарати.

Лікарська канцелярія українського
ДОКТОРА К. БІЛИКА
при співучасти лікарів спеціялістів, що недавно прибули з краю
91 ST. MARK'S PLACE
(8-ма улиця, коло 1-ої Евні)
Урядові години: від 12. до 2. і від 6. до 8. веч. Телефон: Dry Dock 5143

ДР. Б. ГОГЕНБЕРГ
спеціяліст зі старого краю. Лічить недуги мущин і женщин, як внутрішні так зовнішні. Переводить всякі операциї. Дає недужим безплатну пораду.
DR. B. HOHENBERG
103 EAST 13th STREET
близько 3-ої Евні
NEW YORK, N. Y.
Години офісові щоденно від 9-ої рано до 8-ої вечер.
Тел. Stuyvesant 4032

НАЙБІЛЬШИЙ СКЛАД ПІРЯ

в Північній Америці. Маємо в нашім складі пір власного виробу, а не зважане зі складів. Пірє скубане ціле і мох; на жадане вишемо пробки. Товар висилаємо до всіх стетів в Америці експресом. Пишіть по українськи або, фірми на адресу: **ALBERT STETZ. 138 Pearsie Street, Passaic, N. J.**

НОВІСТЬ! НОВІСТЬ!

Для Народних Домів, читалень як також і приватних лет.

ВЕЛИКИЙ КОЛЬОРОВИЙ ОБРАЗ
28x22 ЦАЛІВ

БОГУН ПІД БЕРЕСТЕЧКОМ 1651 Р.

репродукція славного малера Гнєвоша.

ЦІНА $2.00.

Замовляти слати на адресу **„СВОБОДА"**
95 Grand Street, Jersey City, N. J.